

SŁOWNIK LOGOPEDYCZNY

artykulacja:

określone zjawiska fonetyczne dzięki którym wymawiane dźwięki stają się głoskami; o ostatecznym kształcie i jakości głosek decyduje układ narządów mowy względem siebie.

afazja:

spowodowane organicznym uszkodzeniem mózgowych ośrodków mowy lub ich połączeń częściowe lub całkowite zaburzenie mechanizmów programujących czynności mowy (nadawanie i odbiór) u człowieka, który uprzednio już opanował te czynności.

ankyloglosja:

skrócone wędzidełko języka.

afonia:

brak lub niedostateczne powstawanie głosu

bradylalia:

zbyt wolne tempo mówienia

deformacja:

dyslalia właściwa, zmiana miejsca artykulacji głosek, co powoduje zniekształcenie ich brzmienia, np seplenienie międzyzębowe; uznaje się za patologię w każdym wieku.

dykcja:

(łac. dictio), wymowa, sposób wymawiania wyrazów

dysfazja:

częściowa utrata mowy spowodowana uszkodzeniem struktur korowych odpowiedzialnych za czynności nadawczo - odbiorcze.

echolalia:

niekontrolowane powtarzanie zdań i wyrazów.

epenteza:

wtrącenie głoski, sylaby lub grupy spółgłosek w wyraz, albo przypadkowe wtrącenie wyrazu w wypowiedź.

elizja:

mogilalia, głoski mogą być opuszczane, albo w ogóle nie realizowane; podobnie jak w wypadku substytucji jest to do pewnego momentu zgodne z normą rozwojową, jeśli utrzymuje się dłużej, należy to uznać za patologię.

gielkot:

mowa bezładna, czyli mówienie "bez ładu i składu".

holofrazy:

jednowyrazowe zdania; pojedyncze wyrazy łączone przez słuchacza z kontekstem sytuacyjnym i wskaźnikami pozawerbalnymi (mimiką, gestami).

iteracje:

wielokrotne, mimowolne powtarzanie zdań połączone z monotonna, cichą mową, źle modulowaną.

jąkanie:

zaburzenie płynności, tempa i rytmu mówienia spowodowane nadmiernym napięciem mięśni oddechowych, fonacyjnych i artykulacyjnych.

kinestezja artykulacyjna:

czucie ułożenia narządów artykulacyjnych, czyli czucie napięcia mięśniowego tych narządów, właściwego artykulacjom poszczególnych głosek; jest to informacja z obwodu, czyli z mięśni narządów artykulacyjnych o ich aktualnej pozycji

kompetencja językowa:

zdolność właściwa gatunkowi ludzkiemu do posługiwania się językiem; umożliwia rozumienie, jak i produkowanie ze skończonej dla danego języka liczby elementów językowych nieskończonej liczby zdań; opis kompetencji stanowi gramatyka języka.

korekcja:

w ujęciu logopedycznym to usuwanie niewłaściwych elementów językowych i wytwarzanie nowych poprawnych.

lambdacyzm:

(łac. lambdacismus) nieprawidłowości w zakresie realizacji głoski [l]; rodzaje: paralambdacyzm - zamiana głoski [l] na [j] lub [r], mogilambdacyzm - opuszczanie głoski [l], lambdacyzm właściwy - deformacja głoski [l].

laryngektomia:

zabieg częściowego lub całkowitego usunięcia krtani, pozbawienie chorego fałdów głosowych, nie pozbawia go możliwości komunikacji językowej, gdyż istnieją sposoby wykształcania głosu i mowy zastępczej.

logorytmika:

jedna z metod stosowanych w postępowaniu logopedycznym, oparta na rytmie muzycznym i tekstach słownych zestrzajanych przez muzykę i łączonych z ruchami całego ciała; swoista forma połączenia rytmiki i terapii logopedycznej.

makroglosja:

zbyt duży, gruby język.

metateza:

inaczej przestawka, polega na przestawianiu głosek, sylab lub wyrazów w zdaniu.

mogilalia:

elizja, głoski są opuszczane, albo w ogóle nie realizowane.

nosowanie:

trudności w wymowie głosek nosowych; wymawianie głosek ustnych nosowo.

opóźniony rozwój mowy:

(mówienia i rozumienia bądź tylko mówienia lub rozumienia), proces kształtowania i rozwoju mowy w aspektach: fonetycznym, gramatycznym, leksykalnym, ekspresyjnym (we wszystkich bądź w niektórych) ulega opóźnieniu i przebiega niezgodnie z normą przewidzianą dla danej grupy wiekowej.

pamięć słuchowa wyrazów:

zdolność przechowywania w pamięci wzorców słuchowych wyrazów, czyli pamięć ich długości (liczby sylab), kolejności sylab, liczby głosek w sylabie.

perseweracja:

zjawisko polegające na powtarzaniu w toku dalszej wypowiedzi użytego wcześniej słowa.

paralalia:

substytucja; podstawianie, zastępowanie głoski inną czysto brzmiącą, np. sz=s (szafa=safa); dopuszczalne w okresie kształtowania i rozwoju mowy; gdy utrzymuje się dłużej, należy uznać to za patologię.

profilaktyka logopedyczna:

kształtowanie prawidłowej mowy u dzieci od najwcześniejszego okresu ich życia, dbanie o właściwą stymulację w początkach rozwoju mowy, tak by nie dopuścić do jakichkolwiek zaburzeń w jej rozwoju.

podniebienie:

(łac. palatum), sklepienie jamy ustnej, składa się z części przedniej, tzw. podniebienia twardego (łac. palatum durum) i części tylnej, tzw. podniebienia miękkiego (łac. palatum molle).

reduplikacja:

powtórzenie (podwojenie) głoski, sylaby w wyrazie.

rynolalia:

głoski nosowe wymawiane są jak ustne lub ustne jak nosowe.

reranie:

rotacyzm; nieprawidłowa realizacja głoski r

seplenienie:

sygmatyzm; nieprawidłowa realizacja głosek dentalizowanych, jednego, dwóch lub wszystkich trzech szeregów tj. ś, ź, ć, dź; s, z, c, dz; sz, ż, cz, dż.

sluch fizjologiczny:

sluch fizyczny; zdolność odbioru, analizy i syntezy wszystkich zjawisk akustycznych; zaburzenie powoduje głuchotę

sluch fonetyczny:

zdolność odróżniania cech głosek, tj. spostrzegania różnic między głoskami należącymi do tej samej klasy, stanowiącymi ten sam fonem, np. odróżnianie r przedniojęzykowe i r języczkowe (uwularne); zdolność odróżniania zjawisk prozodycznych mowy (miejsca akcentu, intonacji zdaniowej, tempa mowy).

substytucja:

paralalia; podstawianie, zastępowanie głoski inną czysto brzmiącą, np. sz=s (szafa=safa); dopuszczalne w okresie kształtowania i rozwoju mowy; gdy utrzymuje się dłużej, należy uznać to za patologię.

słuch fonematyczny:

słuch mowny, fonologiczny, fonemowy; zdolność do kwalifikowania wyróżnionych z potoku mowy głosek jako przynależnych do określonych, fonologicznie zdeterminowanych klas głosek; możliwość rozróżniania słów, które są zbudowane z głosek danego języka; rozwija się najintensywniej między 1 a 2 rokiem życia w miarę utrwalania się wzorców słuchowych nowo poznanych wyrazów.

tachylalia:

bardzo szybkie tempo mówienia, powodujące opuszczanie albo powtarzanie sylab lub słów

terapia logopedyczna:

całość specyficznych, zamierzonych oddziaływań ukierunkowanych na usunięcie wszelkich zakłóceń procesu porozumiewania się (od prostych wad wymowy do niemożności mówienia włącznie).

upodobnienia:

zmiany postaci dźwiękowej głoski wynikające z sąsiedztwa fonetycznego.

uproszczenie grupy spółgłoskowej:

zanik jednej lub więcej spółgłosek w złożonej artykulacyjnie grupie spółgłoskowej.

wędzidełko podjęzykowe:

włóknisty, miękki twór, pokryty błoną śluzową, który łączy dolną powierzchnię języka z dnem jamy ustnej; odgrywa ważną rolę w prawidłowej pracy języka; właściwa długość i budowa wędzidełka umożliwia swobodne ruchy języka w całej jamie ustnej i wpływa na realizację głosek: sz, ż, cz, dż, r, l.

OPRACOWAŁA: mgr Wioletta Balińska- logopeda

Literatura:

„Logopedia”- Tadeusz Gałkowski, Grażyna Jastrzębowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2014

